

Business Panel ²⁰ vuotta • år

1 • 2024

Tuuli Koivu on Nordean pääekonomisti vuodesta 2019 lähtien. Aiemmin hän toimi Nordeassa ekonomistina erikoisalueinaan euroalueen makrotalous ja rahapolitiikka. Sitä ennen Koivu työskenteli ekonomistina Suomen Pankissa, Kiinan talouteen erikoistuneena ekonomistina Euroopan keskuspankissa, Rahoitusvakausvirastossa sekä valtiovarainministeriössä.

Kesää ja tekoälyä kohti!

Maailman talousnäkymät ovat kohentuneet hieman alkuvuonna. Myönteisen kehityksen taustalla ovat etenkin Kiinan elvytys ja inflaation hidastumisen jatkuminen monissa länsitalouksissa, mikä antaa keskuspankeille tilaisuuden aloittaa koronlaskut jo lähiaikoina. Matalampien korkojen myötä kasvun pitäisi loppuvuotta kohti piristyä.

Maittaisissa talousnäkymissä on kuitenkin merkittäviä eroja. Esimerkiksi euroalueen BKT:n kasvu on ollut pysähdyksissä jo lähes kaksi vuotta, ja hintapaineiden odotetaan pysyvän maltillisina, vaikka kasvu käynnistyy loppuvuotta kohti. Tämä antaa EKP:lle tilaa aloittaa koronlaskut kesäkuussa.

Toisaalta Yhdysvalloissa, mistä on saatu jatkuvasti myönteisiä kasvuyllätyksiä, hintapaineet ovat osoittaneet vuoden alkukuukausina jopa merkkejä piristymisestä uudelleen. Niinpä yksi maailmantalouden riskeistä on edelleen se, että inflaatio pysyy koholla aiemmin ennustettua pidempään, eivätkä keskuspankit pysty laskemaan korkoja yhtä nopeasti kuin monet odottavat.

Inflaatiokehityksen ohella geopolitiikka pysyy huomion keskipisteessä tänä vuonna. Siitä pitävät huolen Yhdysvaltain lähestyvät vaalit, Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä sotatoimet Lähi-Idässä. Geopoliittiset riskit pysyvätkin yhä tärkeässä roolissa, sillä ne voivat sekoittaa tuotantoketjuja ja tehdä sekä yrityksistä että kuluttajista aiempaa varovaisempia.

Suomi kuuluu valitettavasti siihen ryhmään, joiden talouk-

siin rahapolitiikan kiristäminen on osunut kipeästi ja suhdannetilanne on heikko. Kaiken lisäksi herää pelko, että jos vertaamme Suomen taloustilannetta vaikkapa muihin Pohjoismaihin, ero kasvuvauhdissa ei välttämättä katoa suhdannetilanteen parantuessa. Rahapolitiikkaa on nimittäin naapurimaissamme kiristetty käytännössä samaa tahtia euroalueen kanssa, mutta silti muiden Pohjoismaiden suhdannetilanne on monta pykälää Suomea parempi.

Tunnelin päässä voi kuitenkin näkyä valoa, sillä hyvässä lykyssä maailmalta saapuva teknologinen kehitys voi piristää kehitystä myös Suomessa. Monet taloustieteilijät ovat toiveikkaita sen suhteen, että erityisesti tekoäly voi myllertää työtehtävien suorittamista samaan tapaan kuin IT-valankumous vuosituhannen vaihteessa. Tuolloin tuottavuuskasvu piristyi selvästi, kun uutta teknologiaa otettiin laajasti käyttöön jo olemassa olleiden tehtävien suorittamiseen. Lisäksi kasvua syntyi siitä, että uusi teknologia synnytti kokonaan uusia toimialoja. Nyt arvioidaan, että tekoälyllä on samalla tavalla kapasiteettia muuttaa sekä nykyisiä työtehtäviä että luoda ympärilleen kokonaan uusia liiketoiminta-alueita samaan malliin. Tällöin vaikutus talouden kokonaistuottavuuteen voisi olla huomattava.

Suomella on monta vahvuutta ottaa käyttöön uutta teknologiaa. Siitä hyötyminen edellyttää kuitenkin rohkeutta investointeihin. Niinpä on katsottava heikon suhdanteen yli ja mietittävä, mistä eväät aiempaa vahvempaan nousuun löytyvät.

Suhdanteessa häivähdys paremmasta

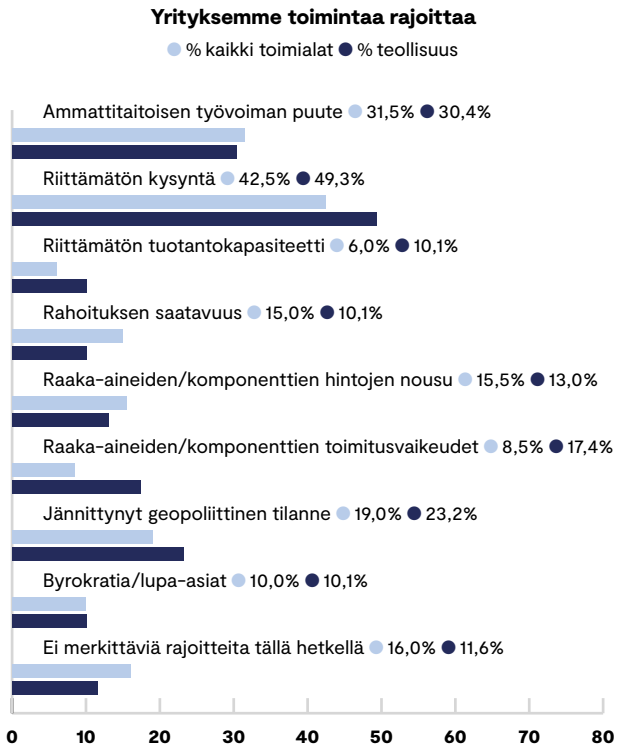
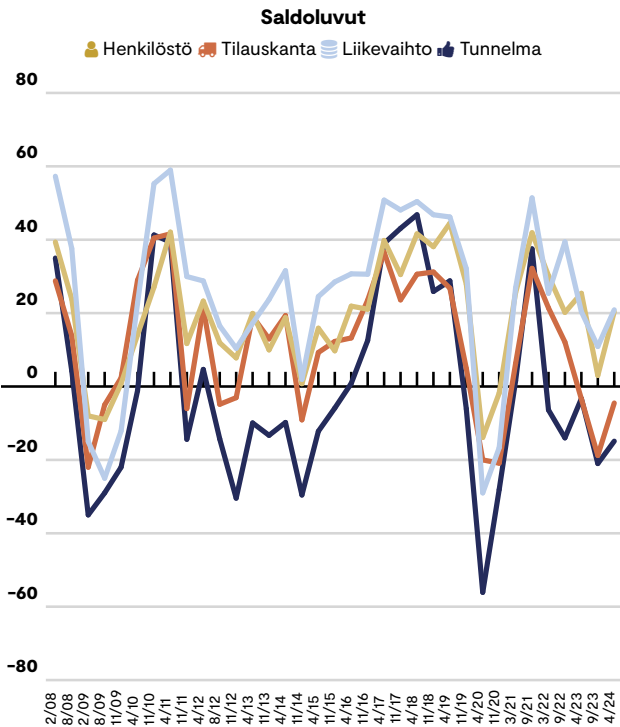
Suhdannetilanteessa Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan yrityksissä on tapahtunut käänne positiiviseen viime syksystä. Syksyllä moni yritys vielä näki, että suhdanteen pohjakoetus olisi vasta edessäpäin, mutta arviot tästä näyttäisivät olleen liian pessimistisiä. On siis nähtävissä, että taloushuolet ovat muuttuneet taloustoiveikkuudeksi. Tämä käy ilmi Pohjanmaan kauppakamarin jäsenyrityksilleen huhtikuun alussa tekemästä Business Panel -talousbarometristä.

Kevättalven mittavat lakot ovat kuitenkin aiheuttaneet merkittäviä taloudellisia menetyksiä niin kansantaloudelle kuin yksittäisille yrityksillekin. Arvioiden mukaan lasku kansantaloudelle on jo noussut yli miljardiin euroon, ja kauppakamareiden jäsenyritysten taloudelliset menetykset ovat laskettavissa satoihin miljooniin euroihin. Pohjanmaan kauppakamarin jäsenyrityksistä 69 prosenttia kertoi, että lakoilla on ollut negatiivisia vaikutuksia toimintaan. Vastaajista 28 prosentin toimintaan ei lakoilla ole ollut mitään vaikutusta. Valtaosa, 80 prosenttia, jäsenistöstä näkee, että hallituksen pitäisi toteuttaa suunnittelemansa työllisyystoimet sellaiseen. 15 prosenttia piti tärkeänä, että työllisyystoimet toteutettaisiin vain niiltä osin kuin toimenpiteistä päästään sopimukseen työmarkkinajärjestöjen kesken.

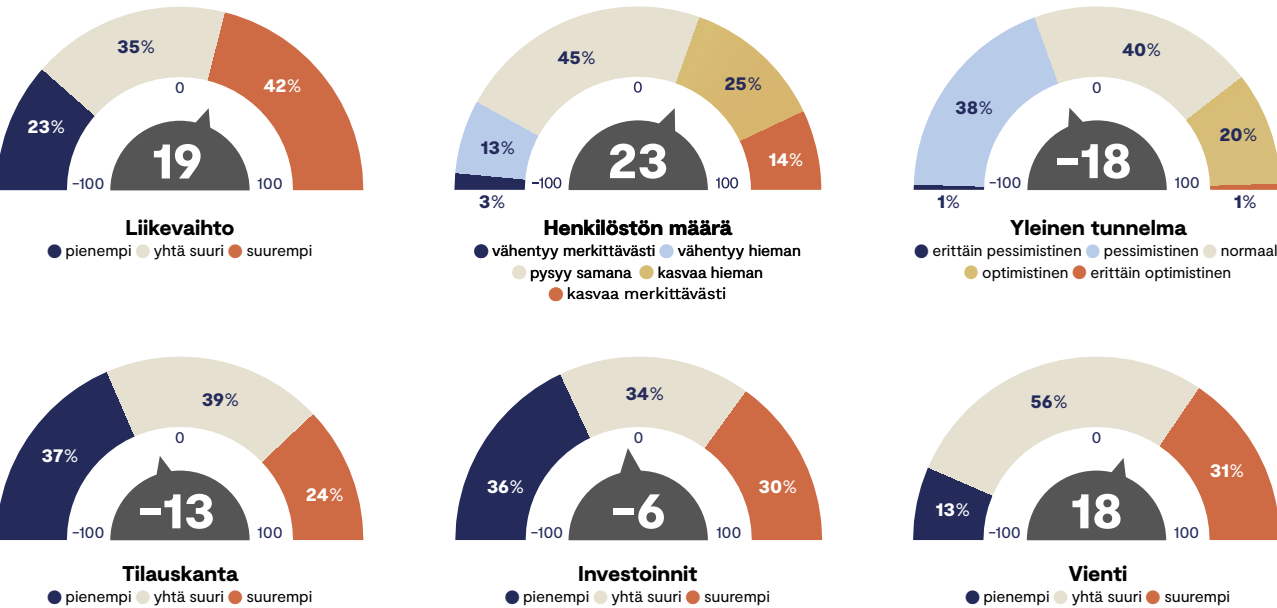
Toinen kasvua laajasti haastava kokonaisuus on lähes hallitsemattomaksi ryöpsähtänyt valtiontukikilpailu. Yhdysvallat aloitti sen, mutta Euroopan maista Saksa ja Ranska ovat tulleet peliin mukaan kovilla panoksilla. Suomeen ja Pohjanmaallekin suunniteltuja investointeja kosiskellaan nyt monesta suunnasta. Ensimmäisistä investointiaikeiden peruutuksista on jo kuultu. Silti investointiaikeita on edelleen historiallisen paljon – tämän vuosikymmenen aikana toteutettavia yksityisiä ja energiantuotantoon liittyviä investointeja on kauppakamarialueella suunnitteilla noin 22 miljardin euron arvosta.

Kaikki taloutta mittaavat saldoluvut ovat nousseet viime syksyn mittauksesta. Suurin muutos on tapahtunut rekrytointinäkymissä, jonka saldoluku on 20. Rekrytointinäkymissä ollaan aivan pitkän aikavälin keskiarvossa. Kilpailu osajista ei siis ota lientyäkseen. Liikevaihto-odotuksia mittaava saldoluku on indikaattoreista positiivisin, saldoluku on 21. Yrityksistä 43 prosenttia kertoo liikevaihtonsa ylittävän tänä vuonna viime vuoden tason.

Tilaukstantaa ja tunnelmaa mittaavat saldoluvut ovat edelleen pakkasella, vaikka molemmat ovat kivunneet syksystä. Tilaukannot ovat vahvistuneet lyhyessä ajassa nopeasti. Yrityksistä neljäsosa sanoo tilaukstantansa olevan nyt vahvempi kuin vuosi sitten. Tunnelmaa pitää edelleen pohjaa saldoluissa, mutta optimismi on pikkuhiljaa ottamassa enemmän jalansijaa. Saldoluku on kuitenkin edelleen vankasti negatiivinen, -15.

Teollisuus

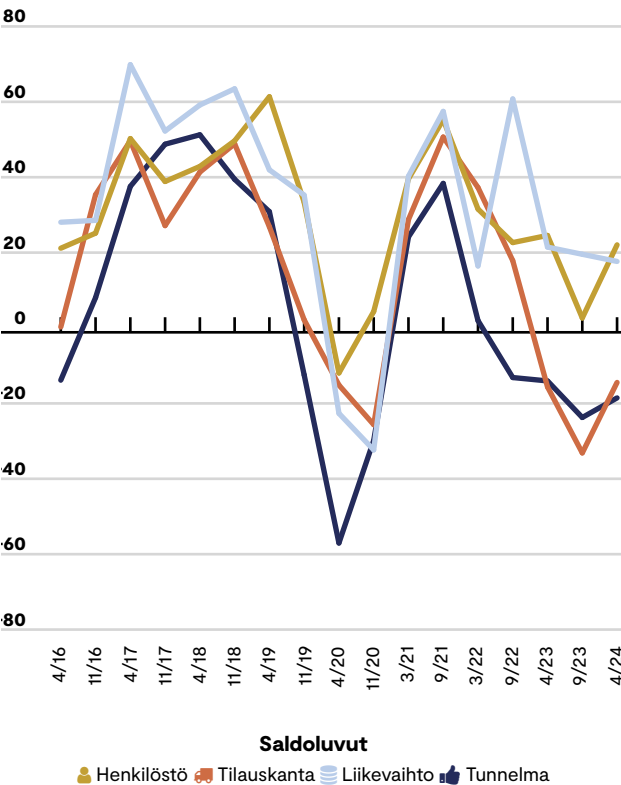
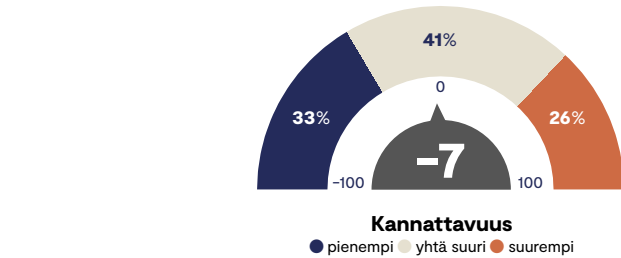
Teollisuuden tilaukanta on piristynyt ja tämä näkyy myös voimistuneina rekrytointiaikeina. Molemmat indikaattorit ovat kehittyneet erittäin positiivisesti syksystä – tosin tilaukanta on edelleen pakkasen puolella, -13. Riittämätön kysyntä haastaa kuitenkin puolta teollisuusyrityksistä. Liikevaihto-odotukset ovat pysyneet syksyn tuntumassa saldoluvun ollessa nyt 19.

Kannattavuuden osalta syksyn mittaukseen on tapahtunut pieni notkahdus. Saldoluku on -7. Kannattavuusongelmien kanssa kamppailee teollisuusyrityksistä 33 prosenttia, mutta valtaosa pääsee vähintään edellisvuoden tasolle. 26 prosenttia kertoo kannattavuutensa parantuvan tänä vuonna.

39 prosenttia on aikeissa rekrytoida lähikuukausina, kun taas joka kuudes on vähentämässä väkeä. Alalla on edelleen haasteita työvoiman löytämisessä, sillä yrityksistä 30 prosenttia näkee ammattitaitoisen työvoiman puutteen toimintansa pullonkaulana. Lisäksi jännittynyt geopoliittinen tilanne ja raaka-aineiden ja komponenttien toimitusvaikeudet haastavat yritysten toimintaa.

Vientiä harjoittavista teollisuusyrityksistä 56 prosenttia kertoo viennin asettuvan viime vuoden tasolle, viennin kasvua ennakoi lähes kolmannes. Teollisuuden investointien osalta tilanne on varsin kahtiajakoinen: 30 prosenttia kertoo investoivansa enemmän kuin viime vuonna ja 36 prosenttia puolestaan vähentää investointiaan. Kolmannes vastaajista kertoo investoivansa yhtä paljon kuin edellisvuonna.

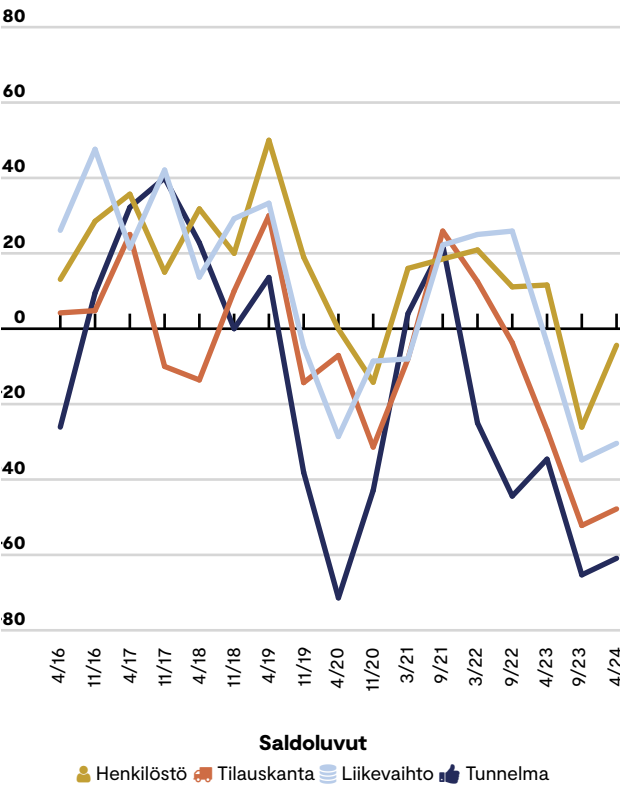
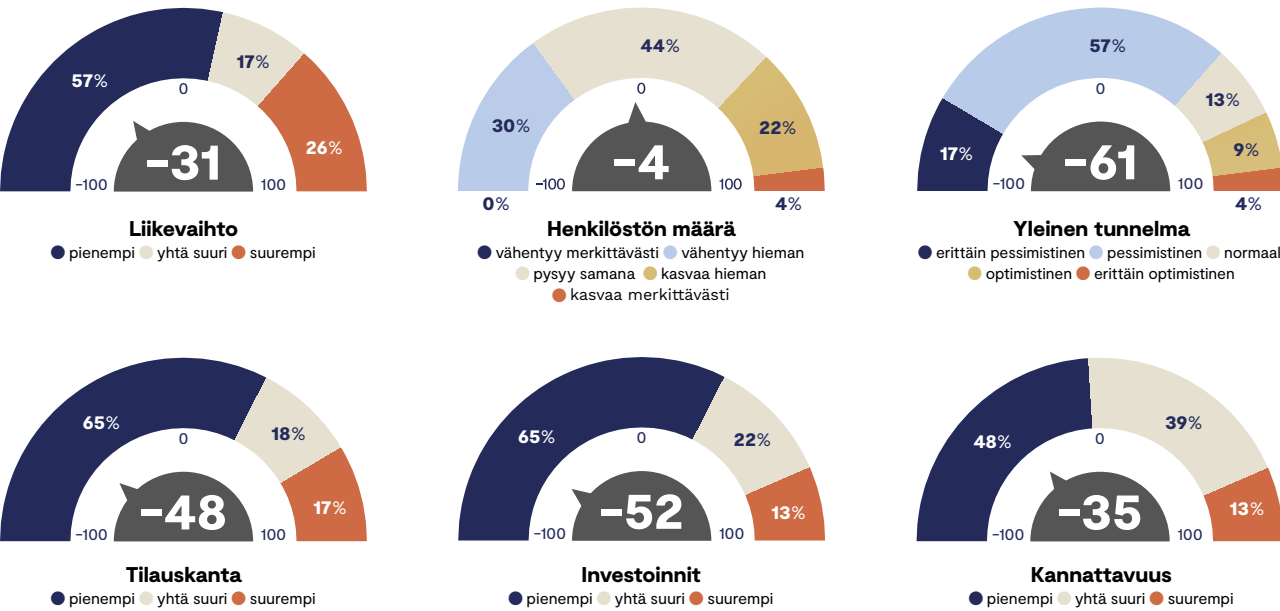
”Ylityökielto ja lakot ovat siirtäneet toimituksia ja sitä kautta liikevaihtoa eteenpäin. Tuotantojättämä otetaan kiinni kalliimmalla ylityöllä ja lisäämällä hetkellisesti resursseja, mikä laskee kannattavuutta.”

Rakentaminen

Rakennusalan pitkä sukellus keväästä 2021 alkaen näyttäisi alkavan purkautumaan. Edelleen kaikki saldoluvut ovat jopa vahvasti miinuksella, mutta kaikki ovat kääntyneet nyt noususuuntaan. Syvimmässä kuopassa on edelleen tunnelmaa mittaava saldoluku, joka on -61. Vastaajista 26 prosenttia pitää silti tunnelmaa normaalina, optimistisena tai jopa erittäin optimistisena. Alaa haastaa erityisesti riittämätön kysyntä, josta kärsii 57 prosenttia vastaajista. Tilauskannat ovat pysyneet samalla tasolla, mitä ne olivat syksyllä. Rahoituksen saatavuushaasteiden kanssa kamppailee 44 prosenttia vastaajista. Heikkenevä kannattavuus kurittaa lähes puolta alan yrityksistä. Heikosta suhdanteesta huolimatta alalla on pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Joka viides vastaaja kertoo pulan rajoittavan toimintaansa. 44 prosenttia näkee työntekijämääränsä pysyvän nykyisellä tasolla tulevan puolen vuoden aikana. 26 prosenttia rekrytoi lisää ja 30 prosenttia joutuu vähentämään henkilöstöä.

”Alueella on hyvin hankkeita käynnissä ja uusia urakoita alkamassa. Hintataso on kuitenkin matala, koska hyvä markkinatilanne rajoittuu pääosin Kokkolan alueelle, mistä syystä kilpailun määrä on lisääntynyt merkittävästi vuoden takaiseen tilanteeseen.”

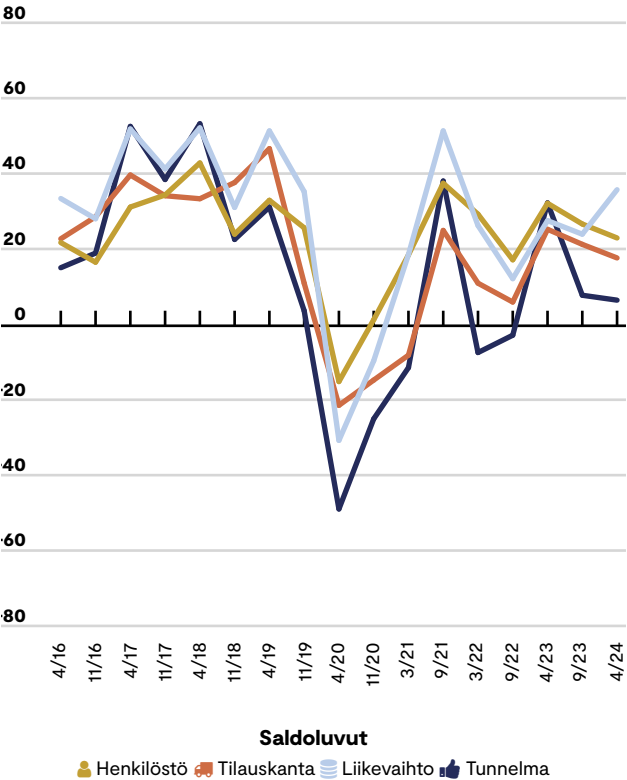
Yksityiset palvelut

Palvelualan positiivinen vire on kannatellut taloutta, ja ala on ainoa, jossa kaikki indikaattorit ovat positiivisia. 86 prosenttia alan yrityksistä näkee liikevaihdon pysyvän edellisvuoden tasolla tai kasvavan. 76 prosenttia vastaajista näkee myös kannattavuutensa pysyvän viimevuotisen tasolla tai parantuvan.

Henkilöstön määrän suhteen tilanne näyttää myös vahvalta, vaikkakin edellisestä mittauksesta on vähän tultukin alaspäin. 29 prosenttia rekrytoi lisää väkeä tulevan puolen vuoden kuluessa ja vähennystarpeita on puolestaan viidellä prosentilla. Suurimpana pullonkaulana palveluissa nähdään ammattitaitoisen työvoiman saatavuus, jonka nostaa esiin 35 prosenttia yrityksistä.

81 prosenttia alan vastaajista kokee tunnelman alalla olevan normaali tai optimistinen, mikä on edelleen toimialoista paras tilanne.

”Tuotantokapasiteettimme on henkilöstö. Kasvunäkymät ovat hyvät lähimmän vuoden – kahden aikana olettaen, että saadaan muutama asiallinen henkilö palkattua.”

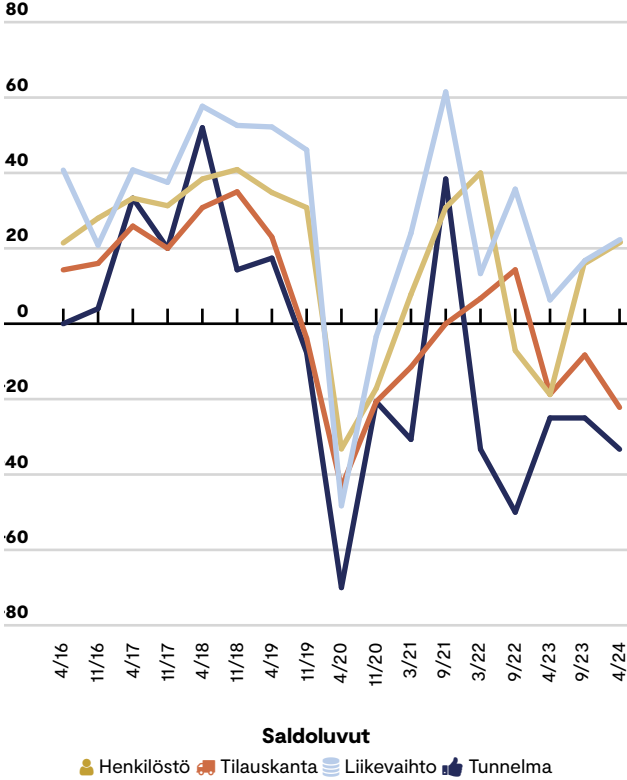
Kauppa

Kaupan alaan kevään lakot ovat vaikuttaneet laajasti, sillä tavarat ovat jumittuneet satamiin. 89 prosenttia kaupan alan vastaajista kertoo lakkojen vaikuttaneen negatiivisesti toimintaansa. Tunnelma onkin ollut varsin molli-voittainen: tunnelman saldoluku on laskenut syksystä, ja on nyt -33.

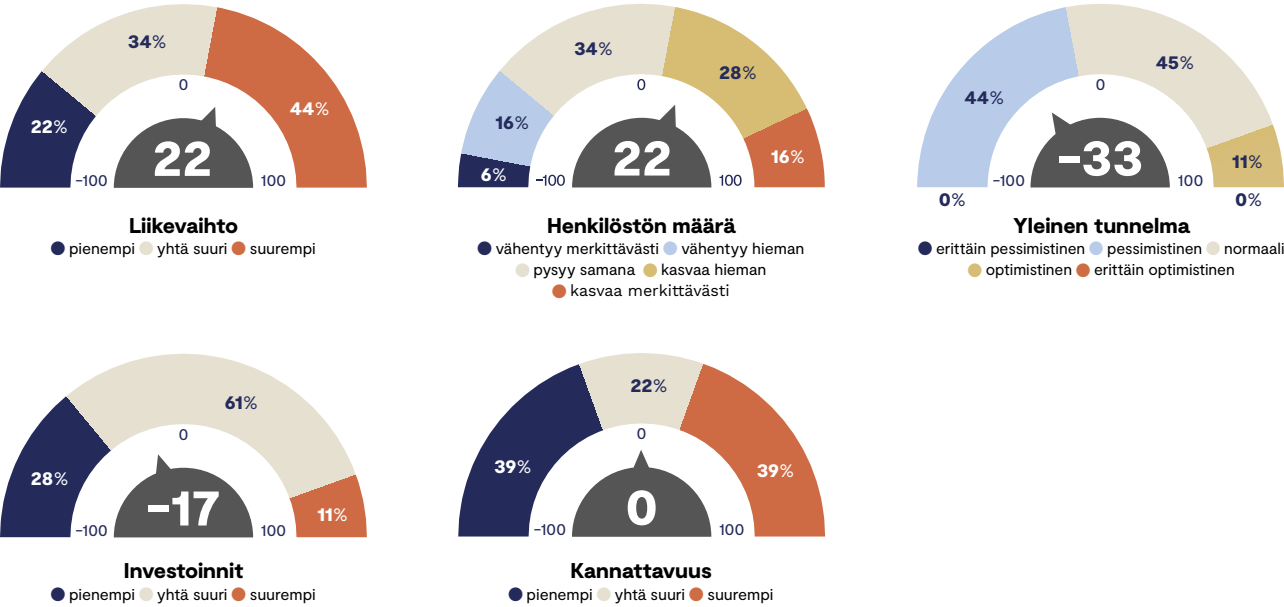
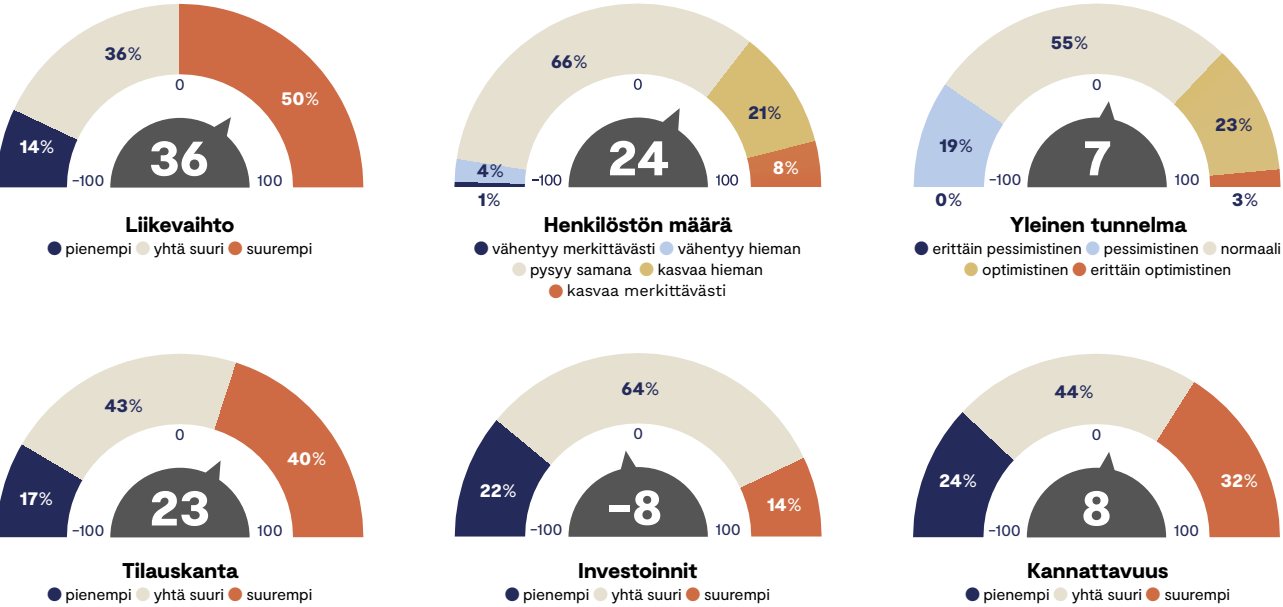
Alaa on haastanut myös riittämätön kysyntä, josta kertoo 65 prosenttia vastaajista. Kysyntää painavat alas kuluttajien epätietoisuus ja varovaisuus vallitsevassa talous- ja maailmantilanteessa. Silti kaupan alan rekrytointinäkömät ovat vahvistuneet edelleen ja alan yrityksistä peräti 44 prosenttia kertoo rekrytoivansa tulevan puolen vuoden sisällä.

78 prosenttia alan vastaajista kertoo liikevaihdon pysyneen ennallaan tai kasvaneen edellisvuoteen verrattuna. Alan investoinnit ovat hiipumaan päin, ja vain 11 prosenttia vastaajista kertoo tämän vuoden investointien ylittävän edellisvuoden tason.

Kannattavuuden osalta ala on hyvin kaksijakoisessa tilanteessa: 39 prosenttia kertoo kannattavuuden parantuvan ja saman verran on huolissaan sen heikkenemisestä. Kuluttajien luottamuksen kehittymisellä on näiden realisoitumisessa iso merkitys.

”Laskutus on jäänyt maaliskuussa ennakoitua pienemmäksi, sillä asiakkaiden tilaamia tuotteita on viivästynyt ahtaajien lakkoilun vuoksi.”

KAUPPAKAMARI
HANDELSKAMMAREN

Business
Panel ²⁰
vuotta ^{år}

Tämä talouskatsaus tarkastelee tilannetta keväällä 2024 Pohjanmaan kauppakamarin alueella. Alue on sama kuin Pohjanmaan ELY-keskuksen alue ja käsittää Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat. Talouskatsaus perustuu Pohjanmaan kauppakamarin Business Panelin aineistoon. Kysely toteutettiin 4.–9.4.2024 kauppakamarin jäsenyritysten keskuudessa. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 202 yritystä ja vastausprosentti oli 20.

Laaja kuvasarja Business Panelista on katsottavissa kotisivuiltamme
<https://www.ostro.chamber.fi/category/tilastot/>